Maa – ja metsätaloustuottajain Keskusliitto
MTK ry

Lausunto Dnro 128/2024

Heikki Aro 15.11.2024

Mmv@eduskunta.fi

Asia: K 16/2024 vp Valtioneuvoston ilmastovuosikertomus 2024

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto (MTK ry) kiittää mahdollisuudesta kommentoida valtioneuvoston ilmastovuosikertomusta 2024.

Ilmastovuosikertomus on nykymuodossaan laaja asiakirja, joka sisältää yksityiskohtaista tietoa eri sektorien ilmastovaikutusten ja -tavoitteiden kehittymisestä tarkasteltuajanjaksona. Nykymuotoinen esitystapa on informatiivinen, ja esimerkiksi poikkileikkaavia toimenpiteitä koskevat katsaukset ovat tuoneet vuosikertomukseen arvokasta lisäinformaatiota. Vaihtuvista teemoista erityisesti hiilikädenjälki tuo uuden tulokulman kansallisen ilmastotyön merkitykseen. MTK pitää nykymuotoista ilmastovuosikertomuksen esitystapaa tarkoituksenmukaisena ja useita eri sektoreita palvelevana.

Vaikuttavien ja pitkäkantoisten ilmastotoimien suuri taloudellinen merkitys on ilmeinen. MTK haluaa painottaa vuosikertomukseen kirjattua tarvetta ilmastotoimien hyväksyttävyydestä ja oikeudenmukaisuudesta kaikilla yhteiskunnan eri alueilla. Kasvavien ilmastoriskien riittävä ja tutkittuun tietoon perustuva ennakointityö mahdollistaa myös uusien innovatiivisten teknologioiden käyttöönoton. Tällä turvataan jo monilla osa-alueilla alkaneen positiivisen kehityksen jatkumo. Saavutettuja tuloksia jakamalla voidaan lupaavaa kehitystä edelleen vahvistaa.

Päästökauppasektorin positiivinen kehitys on jatkunut tasaisena. Myös taakanjakosektorilla kehitys on ollut oikeansuuntaista, mutta päästökauppasektoria selvästi hitaampaa. Päästölähdekohtaisesta tarkastelusta on merkille pantavaa erityisesti jätteiden käsittelyn päästöjen merkittävä aleneminen. Tämä viestinee osaltaan kiertotalouspohjaisen liiketoiminnan kasvuedellytysten paranemisesta, ja kyseiselle alueelle suunnattujen kehitystoimien onnistumisesta.

Maankäyttösektorin nettonielukehityksessä on useiden eri tutkimuslaitosten tuottamien tutkimustulosten mukaan suuria haasteita. Maankäyttösektorin vuosittaisten muutosten tärkeimpänä taustatekijänä on metsämaan nettonielukapasiteetti. Koko sektorin muutokset heijastelevat metsien puuston kasvun vaihteluita ja eri metsänkäyttömuotojen vaikutuksia nieluihin. Myös laskentamenetelmien tarkentuminen vaikuttaa päästöarvioon. MTK kannustaa edelleen metsänomistajia kaikkiin sellaisiin toimiin, jolla voidaan edistää metsien kasvua, edistää metsien terveyttä ja vähentää metsätuhojen riskejä. Puun rakennuskäytön lisääminen eri kohteissa on tärkeä mahdollisuus lisätä Suomen hiilivarastoja. Puurakentamisen volyymi on kuitenkin raportoitujen tietojen mukaan

heikentynyt ja MTK pitää tätä kehitystä huolestuttavana. Lisäksi puurakentamisen edistämiseen tehdyt leikkaukset tulevat edelleen heikentämään puurakentamisen edistämistoimia Suomessa. Metsäteollisuuden tuotteiden hiilikädenjälkivaikutusta tulee tarkastella riittävän laaja-alaisesti, mikä edellyttää myös laskentamenetelmien tarkentumista.

Metsäomaisuuden turvaamiseksi tehtävä työ on samalla varautumista myös muihin ilmastomuutoksen potentiaalisiin riskeihin. Metsänhoitosuosituksissa ilmastokestävyyden merkitys on korostetusti esillä. MTK pitää tärkeänä jatkaa metsänhoidon koulutus- ja kehitystyötä, jolla voidaan edistää ilmastokestävän metsänhoidon jalkauttamista kaikkiin metsänhoitotoimiin taimikon perustamisesta ja kasvatuksesta puun korjuun eri vaiheisiin.

Taakanjako- ja maankäyttösektorilla raportoitavien maatalouden päästöjen taso on viime vuosien ajan säilynyt samana. MTK pitää tärkeänä ilmastovuosikertomuksen huomiota, että maatalous ei ole ainoastaan päästölähde, vaan kykenee myös sitomaan ja varastoimaan ilmakehästä hiiltä maaperään.

MTK ja SLC julkaisivat elokuussa 2024 Luonnonvarakeskuksen toteuttaman maatalouden vähähiilisyystiekartan. Työn lähtökohtana on ruoantuotannon omavaraisuuden säilyttäminen ja viljelijöiden riittävän tulotason turvaaminen. Tiekartassa maatalouden ilmastokysymyksiä lähestytään vuosille 2035 ja 2050 ulottuvan skenaariotyön kautta. Eri skenaariotasojen avulla esitetään edellisiä skenaarioita pidemmälle meneviä politiikkatoimenpiteitä, joiden arvioidaan mahdollistavan maataloudelle eritasoisia päästövähennyksiä. Vuoden 2020 tasoon (15,4 Mton CO2ekv/v) verrattuna kaikkein kunnianhimoisimmassa skenaariossa päästöt voisivat vuoteen 2050 mennessä laskea tasoon 9,9 MtonCO2 ekv/v. Tämän tavoitteen saavuttaminen edellyttää lukuisia lisäkannustimia, jotka edellyttävät yhteiskunnalta vahvaa maksuhalukkuutta toimien toteuttamiseen.

Vähähiilitiekartassa on myös erikseen arvioitu ns. hiilenpoistojen sertifiointikehikon (CRCF-asetus) merkitystä maatalouden osallistumismahdollisuuksiin muotoutuvissa oleville EU:n laajuisille hiilimarkkinoille. Asetus toimii kehyksenä yksityisten markkinoiden sertifioitujen ilmastoyksiköiden tuotannolle, tuotantomenetelmille ja varsinaiselle kaupankäynnille. Hiilimarkkinan sisällä tarkasteltiin erikseen myös jakeluvelvoitteen joustomekanismia, jonka avulla fossiilisen polttoaineen jakelija voisi täyttää osan jakeluvelvoitteestaan rahoittamalla taakanjakosektorin lisäisiä päästövähennystoimia. MTK kiirehtii joustomekanismin ripeää käyttöönottoa myös siihen rajoitetusti kuuluvan maankäyttösektorin osalta. Lisäksi MTK kannustaa jatkamaan käynnissä olevien kansallisten maatalouden päästövähennystoimien ja niihin liittyvien toimenpidesuositusten toteutusta, ja huomioimaan myös edellä kuvatut MTK:n ja SLC:n vähähiilitiekartassa esitetyt toimenpiteet.

MTK pitää tärkeänä jatkaa koko suomalaisen ruokajärjestelmän yhteistyötä päästövähennysten toteuttamisessa. Esimerkkejä ovat kiertotalouspohjaisten energia- ja kasviravinneratkaisujen kehittäminen ja useat, eri ruokaketjun toimijoita yhdistäneet pilottitason hankkeet. Ja kuten ilmastovuosikertomuksessa on todettu, pilotit ja demot luovat potentiaalisia päästövähennystoimia ja tuottavat hyviä, toistettavia käytäntöjä. Mielenkiintoinen avaus on myös maa-

Heikki Aro 15.11.2024

ja metsätalousministeriön tuella toteutettu pilotti turvepeltojen vettämisen tarjouskilpailumekanismista, jota voitaisiin hyödyntää vapaaehtoisten hiilimarkkinoiden kehittämisessä.

MTK painottaa myös ilmastovaikutusten selkeää yhteyttä esimerkiksi kiertotalouden tuotteiden ja palveluiden kehittämiseen sekä luonnon monimuotoisuuden ylläpitoon. Päätöksenteon pohjaksi tarvitaan kokonaisvaltaista ja koordinoitua yhteistyötä eri politiikkatoimissa, sekä markkinaehtoisten toimien mahdollisuuksien avointa tarkastelua kaikilla yhteiskunnan sektoreilla.

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry

Heikki Aro
Asiantuntija, maaperä ja ilmasto